

ಒಟ್ಟು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ : 26 ]  
Total No. of Questions : 26 ]

[ ಒಟ್ಟು ಮುದ್ರಿತ ಪುಟಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ : 4  
[ Total No. of Printed Pages : 4

ಸಂಕೇತ ಸಂಖ್ಯೆ : **318-M (RS)**  
Code No. : **318-M (RS)**

ಡಿ.ಎಲ್.ಎಡ್. ಪ್ರಥಮ ವರ್ಷ

**D.El.Ed. FIRST YEAR**

ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಅನುಕೂಲಿಸುವುದು (ಕೆ.ಪ್ರಾ.ಶಾ.) — ಪರಿಸರ ಅಧ್ಯಯನ  
**FACILITATING LEARNING ( LPS ) — ENVIRONMENTAL STUDIES**

(ಮರಾಠಿ ಭಾಷಾಂತರ)

( Marathi Version )

(ಪರಿಷ್ಕೃತ ಪಠ್ಯವಸ್ತು)

**(Revised Syllabus)**

ದಿನಾಂಕ : 15. 12. 2018 ]

Date : 15. 12. 2018 ]

ಸಮಯ : ಬೆಳಿಗ್ಗೆ 10.00 ರಿಂದ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ 1.00 ರವರೆಗೆ ]

Time : 10.00 A.M. to 1.00 P.M. ]

[ ಗರಿಷ್ಠ ಅಂಕಗಳು : 60

[ Max. Marks : 60

ಅಭ್ಯರ್ಥಿಯ ನೋಂದಣಿ ಸಂಖ್ಯೆ

Register Number of the Candidate

**भाग - I**

खालील प्रत्येक प्रश्नासाठी चार पर्यायो उत्तरे दिलेले आहेत. त्यापैकी योग्य ते पर्याय उत्तर निवडा आणि उत्तर-पुस्तिकेमध्ये लिहा. सर्व प्रश्नांची उत्तरे लिहिणे आवश्यक आहेत :  $10 \times 1 = 10$

- बालपणात स्व-आत्मविश्वास विकसित करणारे हे क्षेत्र आहे.  
(A) भाषिक (B) भौतिक ( शारीरिक )  
(C) भावनिक (D) सामाजिक.
- परिसर अध्ययनाच्या चौकटीमधील खालीलपैकी कोणत्या अध्ययन आणि मूलस्थानाच्या औपचारिक अभ्यासक्रमाच्या विकासाची आवश्यकता नाही ?  
(A) भाषेची मूल मानवाच्या दयाळपणाच्या  
(B) त्यांच्या मूलस्थानाबरोबर संबंध पुनर्स्थापित करणे  
(C) मूलस्थानाची उत्तम काळजी घेणे  
(D) मूलस्थानाबद्दलची माहिती गोळा करणे.

3. इयत्ता III आणि IV च्या परिसर अध्ययनाचे कोणत्या समितीच्या शिफारसीच्या आधारे दडपणयुक्त अध्ययन म्हणून सुधारीत अभ्यासक्रम केलेला नाही ?
- (A) डॉ० कोठारी (B) यशपाल  
(C) डॉ० राधाकृष्णन (D) एम० सी० मेहता.
4. प्रायोगिक अध्ययन आयोजनाचा मुख्य उद्देश हा आहे.
- (A) शिक्षक अध्यापनाच्या पद्धतीचा वापर करतात  
(B) वर्गखोलो ही वास्तविकतेशी निगडीत करणे  
(C) वर्गखोलीमध्ये मुलांना मुक्तपणे सोडणे  
(D) शिक्षक वेळापत्रकाचे पालन करतात.
5. सामाजिक मूल्यांचे हे एक उदाहरण आहे.
- (A) सर्व सजीवाबरोबर नांदणे ( एकत्र राहणे )  
(B) इतर सजीवाबरोबर एकत्रित जीवन घालविणे  
(C) नैसर्गिक साधनामध्ये सुधारणा करणे  
(D) सर्व कला आणि संस्कृतीचे संरक्षण ( जतन ) करणे.
6. परिसर अध्ययनाचा शिक्षक वर्गखोलीमध्ये धरण बांधण्यासंदर्भातील साधक आणि बाधकते बदल चर्चा करतात. पाण्या संदर्भातील परिसराच्या खालीलपैकी कोणत्या संदर्भाचा परिचय मुलाना करण्याचा हेतू आहे ?
- (A) सांस्कृतिक संदर्भ (B) सामाजिक संदर्भ  
(C) भौतिक संदर्भ (D) नैतिक संदर्भ.
7. 'समुदाय जीवन' या पाठाचे सुलभीकरण करताना खालीलपैकी कोणती एक अति योग्य संपन्मूल व्यक्ती आहे ?
- (A) लोकांचे प्रतिनिधीत्व (B) अनुभवी शिक्षक  
(C) उत्तम नागरिक (D) परिसर सक्रिय कर्ता.
8. क्षेत्र सहलीचा खालीलपैकी कोणता हेतू नाही ?
- (I) निरीक्षण  
(II) मनोरंजन  
(III) माहिती संग्रह  
(IV) फावला वेळ घालविणे.
- यापैकी :**
- (A) (I) आणि (III) (B) (II) आणि (IV)  
(C) (I) आणि (IV) (D) (III) आणि (IV).

9. राष्ट्रीय स्तरावर शालेय शिक्षण व्यवस्था आणि अभ्यासक्रम चौकटीचा विकास करणारी शैक्षणिक संस्था ही आहे.
- (A) CABE (B) DSERT  
(C) NCTE (D) NCERT.
10. परिसर अध्ययनाचा खालीलपैकी कोणता मुख्य आशय नाही ?
- (I) विद्यार्थ्यांना वास्तविक जगात सोडून देणे  
(II) परिसराशी संबंधित समस्यांचे विश्लेषण करणे  
(III) स्थिर विकासाकडे वाटचाल करणे  
(IV) भोवतालच्या परिसराचा अधिकाधिक उपयोग करून घेणे.
- यापैकी :**
- (A) (I) आणि (II) (B) फक्त (II)  
(C) फक्त (IV) (D) (II) आणि (III).

### भाग - II

खालीलपैकी कोणत्याही पाच प्रश्नांची उत्तरे लिहा. प्रत्येक प्रश्नाचे उत्तर **अर्ध्या** पानापेक्षा जास्त असू नये : 5 × 2 = 10

11. सामाजिक प्रतिष्ठेचा प्रभाव वैयक्तिकरित्या वाढ आणि विकासावर कसा प्रभाव पडतो ?
12. अध्यापन-अध्यपन प्रक्रियेमध्ये परिसराच्या दृष्टीकोनातून बाल केंद्रित कार्यक्रमाची कशी योजना कराल ?
13. “( नली कली ) खेळाद्वारे मुले पाठाच्या अध्ययनाचा आनंद लुटतात.” या विधानाचे स्पष्टीकरण करा.
14. प्राथमिक स्तरावर परिसर अध्ययनाच्या परिचयाची ( प्रस्तावनेची ) दोन कारणे द्या.
15. ‘वनस्पतीचे जग’ या पाठासाठी कोणत्याही दोन विशिष्ट उद्दिष्टांची रचना करा.
16. परिसराचे अध्ययन सुलभीकरण करताना शिक्षकाला भेडसावणारी दोन आव्हाने लिहा.
17. प्राथमिक स्तरावरील ‘परिवहन’ या पाठासाठी दोन वस्तुनिष्ठ प्रकारच्या प्रश्नांची रचना करा.
18. तुमच्या विद्यार्थ्यांमध्ये परिसरीय जागरूकता विकसित करण्यासाठी मुद्रित साहित्याची भूमिका कोणती ? ( दोन घटक )

### भाग - III

खालील प्रत्येक प्रश्नाला पर्यायी प्रश्न आहेत. त्यापैकी (a) किंवा (b) चे उत्तर लिहा. प्रत्येक प्रश्नांचे उत्तर **एक** पानापेक्षा जास्त असू नये. 8 × 5 = 40

19. (a) ‘मानव वनस्पतीवर अवलंबून असतात.’ पाच उदाहरणानी या विधानाचे वर्णन करा.

**किंवा**

(b) बालकाच्या सर्वांगीण विकासासाठी परिसरातील सामाजिक आणि तत्वज्ञानीय घटकांच्या महत्त्वाचे वर्णन करा.

20. (a) विज्ञान, समाज विज्ञान आणि परिसरीय शिक्षण असणारे परिसर अध्ययन हे एक संयुक्त अभ्यास क्षेत्र कसे आहे त्याचे वर्णन करा.

**किंवा**

- (b) 2005 च्या राष्ट्रीय पाठ्यक्रम चौकटीला ( NCF ) संबंधित परिसर आणि मुलांच्या अध्ययनावर भर दिलेले घटक लिहा. कोणत्याही एकाचे वर्णन करा.
21. (a) NCF, 2005 आणि परिसर अध्ययनाने अधोरेखित केलेली पाच मार्गदर्शक तत्वे लिहा. कोणत्या एका तत्वाचे महत्व वर्णन करा.

**किंवा**

- (b) घटकांशाच्या संयोजन संघटनाचे कोणतेही पाच फायदे लिहा. थोडक्यात त्याचे महत्व लिहा.
22. (a) 'परिसरातील आंतरीक मौल्यांचे मुलामध्ये अनुकरण होण्यासाठी परिसर अध्ययनाचे अध्ययन हे मुख्य आहे.' विश्लेषण करा.

**किंवा**

- (b) 'परिसराच्या अध्ययनाचे प्राथमिक शाळेतील स्तरावर प्रायोगिक अध्ययन हे योग्य आहे.' विश्लेषण करा.
23. (a) 'परिसरामध्ये परिसर अध्ययन करणे उत्तम आहे.' ह्या विधानाचे समर्थन करा.

**किंवा**

- (b) 'आधुनिकतेमुळे परिसराची अधोगती होते.' या विधानाचे परीक्षण करा.
24. (a) प्राथमिक शाळेतील स्तरावरील परिसर अध्ययनामध्ये चर्चा पद्धतीचा तुम्ही कसा उपयोग कराल ?

**किंवा**

- (b) वर्गखोलीच्या बाहेर चाकस अध्ययन करून माहिती मिळविणे आणि अध्ययन सुलभीकरण करण्याच्या योग्य पाच कृतींचे उदाहरणासहित वर्णन करा.
25. (a) 'पाण्याचे स्रोत' या परिकल्पनेचा विकास करताना 'निसर्ग हा एक स्रोत' म्हणून तुम्ही त्याचा वापर कसा कराल ?

**किंवा**

- (b) 'मातीचे संरक्षण' या परिकल्पनेचा विकास करताना वापरलेल्या पाच योग्य कृती लिहा.
26. (a) परिसर अध्ययनाद्वारे मुलांमध्ये शोध घेण्याच्या पाच स्थिती तुम्ही कशा विकसित कराल ?

**किंवा**

- (b) परिसर अध्ययनाद्वारे मुलांमध्ये निरीक्षण कौशल्याचा विकास करताना अनुसरलेल्या पाच योग्य कृती लिहा.